

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีจุดมุ่งหมายหลักในการพัฒนาคน ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาความรู้ ความสามารถ ในการดำเนินชีวิตอย่างรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังคำกล่าวของ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ว่า การศึกษาคือ เครื่องมือทำให้เกิดความเจริญงอกงามทุกทางในตัวบุคคล การให้การศึกษาแก่เด็กนั้น คือการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา มุ่งหมายให้เด็กเจริญเติบโตเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ ดำรงตนอยู่ได้ด้วยดีในภายหน้า จุดมุ่งหมายของการศึกษาคือการเป็นพลเมืองดี มีสัมมาอาชีพ (หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล อ้างถึงใน ยนต์ ชุมจิต, 2546, น. 8) และนอกจากนี้ การศึกษา (Education) ยังเป็นสวัสดิการสังคมประการหนึ่งที่ประชาชนพึงได้รับอย่างเท่าเทียมกัน เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป การศึกษาจึงมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้านเรื่อยมาเพื่อให้ทันกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนา

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม สื่อ กระแสวัฒนธรรมตะวันตก การบริโภควัตถุนิยม เทคโนโลยีการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเรื่องเพศ เนื่องจากโดยธรรมชาติของเด็กและเยาวชนย่อมมีความอยากรู้อยากเห็น อยากลอง รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ขาดความตระหนักต่อสิ่งที่จะเกิดขึ้น ฯลฯ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของเด็กและเยาวชน มีผลกระทบทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อตัวเด็กและเยาวชน เช่น การขาดเรียน/หนีเรียน การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ การเกิดโรคทางเพศสัมพันธ์ การทำแท้ง รวมถึงปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง ฯลฯ และในปัจจุบันนี้จะพบปรากฏการณ์เกี่ยวกับปัญหาพฤติกรรมทางเพศในสังคมไทยอย่างต่อเนื่อง ยกตัวอย่างเช่น การล่อลวงละเมิดทางเพศ ซึ่งจากการรวบรวมรายงานข่าวการละเมิดทางเพศของฝ่ายข้อมูลและเผยแพร่ มูลนิธิเพื่อนหญิง จากหนังสือพิมพ์รายวัน 5 ฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชน ข่าวสด และกรุงเทพธุรกิจ ปี 2547 พบว่ามีข่าวการละเมิดทางเพศเกิดขึ้นจำนวน 342 กรณี ดังนี้

ตารางที่ 1.1
ผลการสรุปข้อมูลและสถิติข่าวการละเมิดทางเพศ
ประจำปี 2547

ประเภท	จำนวนที่เกิดขึ้น	คิดเป็นร้อยละ
ข่มขืน	141	41.23
ข่มขืนและฆ่า	22	6.43
พยายามข่มขืน	26	7.60
ข่มขืนไม่ได้จึงฆ่า	13	3.80
รุมโทรม	94	27.49
รุมโทรมและฆ่า	6	1.75
อนาจาร	40	11.7
รวม	342	100

ที่มา: ฝ่ายข้อมูลและเผยแพร่ มูลนิธิเพื่อนหญิง, 2547.

การละเมิดทางเพศในเด็ก ส่วนใหญ่เกิดจากผู้ใกล้ชิด เช่น ลุง อา น้า พี่ชาย ญาติ ใกล้ชิดในครอบครัว คนรอบข้าง ครู และ บิดาของเด็กเอง นอกจากนี้ยังคงพบปรากฏการณ์ในสังคมไทยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศไม่เหมาะสม เช่น อายุเฉลี่ยการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก (เฉพาะนักเรียน/นักศึกษาที่เคยมีเพศสัมพันธ์) คือ 17.20 ปี แต่อายุต่ำสุดคือ 10 ปี และอายุสูงสุดคือ 26 ปี เยาวชนนักเรียนนักศึกษาในปัจจุบันมีปัญหาพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต คือ มีการเที่ยวสถานบันเทิง (ร้อยละ 26.9) ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 32.7) มีเพศสัมพันธ์ (ร้อยละ 23.8) เยาวชนกรุงเทพมหานครมีเพศสัมพันธ์มากที่สุดเมื่อจำแนกเป็นรายภาค (ร้อยละ 34.3) (เอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) (<http://11News.com>, 2548) เยาวชนไทยวัยรุ่นนิยมมีคู่นอนมากกว่า 1 คน ค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในโลก คือร้อยละ 52 ในขณะที่ค่าเฉลี่ยทั่วโลกร้อยละ 34 เริ่มเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาช้าที่สุดในโลก คือเมื่ออายุ 13.5 ปี ขณะที่ค่าเฉลี่ยทั่วโลก 12.2 ปี มีการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเซ็กซ์ครั้งแรก น้อยที่สุดในโลก เพียงร้อยละ 23 ขณะที่ค่าเฉลี่ยทั่วโลกร้อยละ 57 (กระทรวงสาธารณสุข, <http://www.matichon.co.th/khaosod>, 2547 และ อมรวิรัช นาคพร, <http://www.komchadluek.com>, 2548) ผลวิจัยในช่วงวันเอดส์โลกของกระทรวงสาธารณสุข เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2547 เปิดเผยว่า

ร้อยละ 20 ของวัยรุ่นหญิง (16-17 ปี) เคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว ส่วนใหญ่สมัครใจและไม่ใช่วิธีทางอนาถามากถึง ร้อยละ 70 ในจำนวนนี้มีเกือบร้อยละ 7 ที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนอายุ 15 ปี (กระทรวงสาธารณสุข, <http://www.matichon.co.th/khaosod>, 2547) พ่อแม่คนไทยมีบทบาทในการสอนเรื่องเพศแก่ลูกน้อยที่สุดในโลก คือร้อยละ 1 ขณะที่ค่าเฉลี่ยทั่วโลกร้อยละ 12 และยังพบอีกว่าเด็กและผู้หญิงถูกข่มขืนเพิ่มขึ้นปีละกว่า 1,000 ราย ส่วนใหญ่จะถูกกระทำโดยคนในครอบครัวถึงร้อยละ 80 (อมรวิทย์ นาคกรทรรพ, <http://www.komchadluek.com>, 2548)

เด็กวัยรุ่นที่อยู่ในวัยศึกษา มีการมั่วสุมตามสถานบันเทิง หอพัก เสพยาเสพติด ของมีเมา โดยจากผลการสำรวจพบว่า วัยรุ่นหญิงอายุ 15-19 ปี ดื่มสุรามากขึ้นถึง 5.6 เท่า (อมรวิทย์ นาคกรทรรพ, <http://www.komchadluek.com>, 2548) ทำให้หมดความยับยั้งคิด ขาดสติสัมปชัญญะ อาจมีเพศสัมพันธ์โดยไม่มีการป้องกัน นำไปสู่ปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ ต้องไปทำแท้งเถื่อน และอาจติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ต่าง ๆ และร้ายที่สุดคือ โรคเอดส์ นอกจากนี้จากการสำรวจพบว่าอัตราวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี เข้ารับการรักษาภาวะแทรกซ้อนจากการทำแท้งในโรงพยาบาลของรัฐ ถึง ร้อยละ 30 ของผู้เข้ารับการรักษา (กองวางแผนครอบครัวและประชากร กรมอนามัย, 2542 อ้างถึงใน <http://www.anamai.moph.go.th/rh/static.htm>)

อิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศของเด็กและเยาวชนยังพบว่า เพื่อนมีส่วนอย่างมากในการชักจูงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน ทั้งในทางบวกและทางลบ สื่อต่าง ๆ เช่น ภาพโฆษณา ปฏิทิน หนังสือการ์ตูน สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะวีซีดีลามกทั้งหลาย ที่ทำให้เกิดการเลียนแบบผิด ๆ กระตุ้นอารมณ์เด็กและเยาวชน โดยไม่มีการควบคุมอย่างเหมาะสม ดังผลการสำรวจ ระหว่างวันที่ 30 มกราคม ถึง 6 กุมภาพันธ์ 2547 สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ ชี้ให้เห็นว่าตัวอย่างที่สำรวจซึ่งเป็นเยาวชนในระบบการศึกษา (ระดับมัธยมศึกษาปลายทั้งสายสามัญและอาชีพ) จำนวนไม่น้อยยอมรับเฝ้าข้อมูลทางเพศที่ไม่เหมาะสมจากสื่อต่าง ๆ อาทิ ดูวิดีโอ/วีซีดีโป๊ (ร้อยละ 38.3) หรือดูเว็บไซต์โป๊ทางอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 24.3) ที่น่าสนใจมากกว่านั้นคือ ร้อยละ 27.2 ที่ระบุว่าเคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว (มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, สำนักวิจัยเอแบคโพลล์, 2547) ด้านทรศณะต่อปัจจัยที่มีส่วนส่งเสริมหรือกระตุ้นให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม (เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร/สำส่อนทางเพศ) ร้อยละ 70.8 ระบุว่าวีซีดี ดีวีดีหนังลามกหาซื้อได้ง่าย ร้อยละ 62.3 ระบุถึงการลงรูป/ภาพโป๊ (นุ่งน้อยห่มน้อย/ชุดว่ายน้ำ ฯลฯ) ของสื่อสาธารณะต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ฯลฯ และร้อยละ 59.0 ระบุว่าจากเว็บไซต์ลามก นอกจากนี้ยังมีการระบุปัจจัยที่น่าพิจารณาอีกหลายประการ อาทิ หนังสือ/ละครทีวีที่น่าเสนอภาพการนุ่งน้อย

หม่นน้อยหรือเนื้อหาการมีเพศสัมพันธ์ ความห่างไกลวัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามของไทย และไม่มีที่หรือแหล่งให้คำปรึกษาเมื่อเกิดปัญหาเรื่องเพศ (มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, สำนักวิจัยเอแบคโพลล์, 2547)

เพศศึกษาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศจะเริ่มจากการให้ความรู้เรื่องเพศกันในครอบครัวก่อน แต่สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป เกิดปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเพศมากขึ้น ทำให้สถาบันการศึกษาเห็นความสำคัญและบรรจุวิชาเพศศึกษาสอดแทรกไว้ในวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร ทั้งในระดับประถมและมัธยมศึกษา โดยมีจุดประสงค์เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเพศที่เกิดขึ้นและให้เยาวชนของชาติมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้อง (ผกาพรรณ แสงไทยทวีพร, 2531, น. 12) การสอนเพศศึกษาในสถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อเสริมประสบการณ์ทางการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศที่เด็กพึงได้รับมาแล้วจากการสอนเพศศึกษาที่บ้าน แต่คนทั่วไปมักเข้าใจกันว่า สถานศึกษาต่างหากที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ ในการอบรมสั่งสอนเพศศึกษาให้แก่เด็กมากกว่าที่บ้าน ซึ่งบ้านในปัจจุบันไม่สามารถจะทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเพศศึกษาได้อย่างสมบูรณ์เหมือนสมัยก่อน อีกทั้งสถานศึกษายังพบปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับภูมิหลังหรือประสบการณ์เดิมทางเพศศึกษาของเด็ก เช่น เด็ก ๆ มีทัศนคติต่อเรื่องเพศไปในทางที่ไม่ค่อยจะเหมาะสมและแตกต่างกันมาก เด็ก ๆ มักจะมีความเชื่อและความเข้าใจที่ผิดเกี่ยวกับเรื่องเพศ ติดตัวมาจากบ้านหลายต่อหลายอย่าง (สุชาติ โสมประยูร และ วรณี โสมประยูร 2541, น. 177)

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรไปจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ (คณะอนุกรรมการการพัฒนาคุณภาพวิชาการกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา, กรมวิชาการ, 2546) กระทรวงศึกษาธิการเล็งเห็นความสำคัญในเรื่องเพศศึกษา จึงได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาในสถานศึกษา โดยไม่ได้แยกออกมาเป็นรายวิชา แต่มีการบรรจุเนื้อหาและสอดแทรกไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา อย่างเห็นได้ชัดเจน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการมีความมุ่งหวังให้นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษาและได้กำหนดมาตรฐานการ

เรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น (คณะกรรมการการพัฒนาคุณภาพวิชาการกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา, 2546) ดังนี้

เมื่อเรียนจบช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) มีความรู้และเข้าใจในเรื่องการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ การรักษาความสะอาดอวัยวะทุกส่วนของร่างกาย การป้องกันตนเองจากพฤติกรรมที่อาจนำไปสู่การใช้สารเสพติด การล่วงละเมิดทางเพศ รู้จักการปฏิเสธในเรื่องที่ไม่เหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, คณะอนุกรรมการการพัฒนาคุณภาพวิชาการกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา, 2546)

เมื่อเรียนจบช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) เข้าใจความสัมพันธ์เชื่อมโยงในการทำงานระบบต่าง ๆ ของร่างกาย และรู้จักดูแลอวัยวะที่สำคัญของระบบนั้น ๆ เข้าใจธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม แรงขับทางเพศของชายหญิง เมื่ออย่างเข้าสู่วัยแรกรุ่นและวัยรุ่น สามารถปรับตัวและจัดการได้อย่างเหมาะสมเข้าใจและเห็นคุณค่าของการมีชีวิตและครอบครัวที่อบอุ่น และเป็นสุขภูมิใจและเห็นคุณค่าในเพศของตน ปฏิบัติสุขอนามัยทางเพศได้ถูกต้องเหมาะสม หลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ ความรุนแรง สารเสพติด และการล่วงละเมิดทางเพศ (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, คณะอนุกรรมการการพัฒนาคุณภาพวิชาการกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา, 2546)

เมื่อเรียนจบช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) เข้าใจ ยอมรับ และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ความรู้ทางเพศ ความเสมอภาคทางเพศ สร้างความสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น และตัดสินใจแก้ปัญหาชีวิตด้วยวิธีการที่เหมาะสม มีทักษะในการประเมินอิทธิพลทางเพศ เพื่อน ครอบครัว ชุมชนและวัฒนธรรมที่มีต่อเจตคติค่านิยมเกี่ยวกับสุขภาพและชีวิตและสามารถจัดการได้อย่างเหมาะสม ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อสุขภาพ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อุบัติเหตุ การใช้ยา สารเสพติด และความรุนแรง รู้จักสร้างเสริมความปลอดภัยให้แก่ตนเอง ครอบครัว และชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, คณะอนุกรรมการการพัฒนาคุณภาพวิชาการกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา, 2546)

นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้มุ่งเน้นที่จัดการเรียนรู้เพศศึกษาในสถานศึกษาครอบคลุม 6 เรื่อง คือ พัฒนาการทางเพศ สัมพันธภาพระหว่างบุคคล ทักษะส่วนบุคคลที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต พฤติกรรมทางเพศที่มีเนื้อหาที่พัฒนาไปตามช่วงวัย สุขภาพทางเพศ และสังคม วัฒนธรรมที่น่าเสนอวิธีการเรียนรู้และการแสดงออกในเรื่องเพศของบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, คณะอนุกรรมการการพัฒนาคุณภาพวิชาการกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา, 2546, น. คำนำ) ซึ่งเนื้อหาในเรื่องเพศศึกษานั้น ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ได้

แยกออกเป็นรายวิชา แต่สอดแทรกในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้ โดยเน้นให้มีการสอนมากขึ้นในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยหลักสูตรได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ คือ

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้านการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด เรียนรู้หลักการใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2545)

2. กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ มีทักษะกระบวนการ มีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ ตระหนักในคุณค่าของคณิตศาสตร์ และสามารถนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปพัฒนาคุณภาพชีวิต ไปเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และเป็นพื้นฐานในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2545, น. 2-3)

3. กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการ ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานในวิทยาศาสตร์ เข้าใจขอบเขตธรรมชาติ และข้อจำกัดของวิทยาศาสตร์ เพื่อให้มีทักษะที่สำคัญในการศึกษาค้นคว้า (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2545)

4. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ว่าด้วยเรื่องของศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่ของพลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2545)

5. กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีเจตคติ และค่านิยมที่ดี ในเรื่องธรรมชาติการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์ ชีวิต และครอบครัว การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทยและกีฬาสากล การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพ การป้องกันโรค และความปลอดภัยในชีวิต มีทักษะปฏิบัติด้านสุขภาพ และสมรรถภาพจนเป็นกิจนิสัย (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2545)

6. กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ การคิดที่เป็นเหตุเป็นผลถึงวิธีการการเรียนรู้เทคนิค วิธีการทำงานทางศิลปะ ความเป็นมาของรูปแบบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และรากฐานทางวัฒนธรรม ตลอดจนการเปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระ (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2545, น. 2)

7. กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงาน อาชีพและเทคโนโลยี มีทักษะการทำงาน ทักษะการจัดการ สามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการทำงานอย่างถูกต้อง เหมาะสม คำนึงและมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2545)

8. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ พัฒนาผู้เรียนให้มีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลก สามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2545)

การเรียนการสอนเกี่ยวกับเพศศึกษามีการจัดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียน ในลักษณะเป็นเนื้อหาสอดแทรกในสาระวิชาต่าง ๆ ได้ และในลักษณะที่เป็นกิจกรรมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านประสบการณ์และให้นักเรียนเกิดทักษะเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา เช่น มีการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ในการสอน การสนทนากลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การยกเหตุการณ์ขึ้นมาพูดคุยกัน การแสดงบทบาทสมมติ ส่วนการจัดการเรียนการสอนนอกห้องเรียน ตัวอย่างเช่น มีการเข้าค่ายให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา มีการจัดนิทรรศการ มีการจัดตั้งกลุ่มชมรมเกี่ยวกับเพศศึกษาในสถานศึกษา เป็นต้น ในการที่จะทำให้การเรียนการสอนเพศศึกษามีประสิทธิภาพและเหมาะสมในสถานศึกษานั้น มีความจำเป็นที่จะต้องบริหารจัดการการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาด้วย ซึ่ง ยนต์ ชุ่มจิต (2546) กล่าวว่า ในทางการศึกษา การบริหารเป็นสิ่งจำเป็นมาก หากการบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพ จะทำให้ขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูอาจารย์ไม่ดีขึ้นซึ่งจะมีผลไปถึงคุณภาพของการสอนและคุณภาพของนักเรียนด้วย ความรู้ด้านการบริหารงานมิใช่เป็นสิ่งจำเป็นเฉพาะผู้บริหารเท่านั้น ผู้ที่เป็นครูอาจารย์ทุกคนก็จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างผู้บริหารระดับต่าง ๆ และครูอาจารย์ (ยนต์ ชุ่มจิต, 2546, น. 181) ทำให้ผู้ศึกษาสนใจเกี่ยวกับเพศศึกษาในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนำไปสู่มูลเหตุจูงใจในการศึกษาต่อไป

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

การจัดการเรียนการสอนเนื้อหาเกี่ยวกับเพศศึกษายังคงพบว่าปัญหาเกิดจากตัวครูผู้สอนเอง เช่น การที่ครูกระดากอายที่ต้องสอนเพศศึกษา (อรรณณ มีชัย, 2542) และพบว่าครูส่วนใหญ่สอนเนื้อหาตามหลักสูตร ไม่มีการบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับเพศศึกษาในวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เนื้อหาเกี่ยวกับเพศศึกษาไม่สอดคล้องกับสภาพของสังคมปัจจุบัน และให้ความสำคัญเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศมากเกินไป ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาดีพอ

(สัญญา เรื่องถาวรกุล, 2539) ไม่มีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างครูที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศศึกษาด้วยกัน (ผกาวรรณ แสงไทยทวีพร, 2531)

งานวิจัยหลายชิ้นแสดงให้เห็นว่า เด็กในระดับชั้นประถมศึกษาถูกล่อลวงละเมิดทางเพศ (ชไมมาศ บรรพพงศ์, 2544; สุวัจนรา เปี่ยมญาติ, 2545; สุวัจนรา เปี่ยมญาติ และคณะ, 2547) และสถานการณ์ปัจจุบันยังคงแสดงให้เห็นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน ดังเช่น งานวิจัยของ ดวงหทัย นุ่มนวน (2546) เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นว่า เพศ อายุ และลักษณะที่อยู่อาศัย มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น (ดวงหทัย นุ่มนวน, 2546) ซึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าพ่อแม่มีเวลาให้ลูกเพียงวันละ 1-3 ชั่วโมงเท่านั้น (อมรวิทย์ นาคกรทรรพ, <http://www.komchadluek.com>, 2548) การให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา และการใช้เวลาว่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น ปัจจัยทางด้านทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ การปฏิบัติตนในเรื่องเพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น และปัจจัยทางด้านการเปิดรับสื่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของวัยรุ่น (ดวงหทัย นุ่มนวน, 2546)

สังคมไทยยังคงมีการตั้งคำถามว่าการสอนเพศศึกษาควรเริ่มต้นสอนในระดับใดดี อย่างไรก็ตามมีนักวิจัย/นักวิชาการบางท่านได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรเริ่มให้มีการสอนเพศศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา (Suwatchara Piemyat, 1996; ชไมมาศ บรรพพงศ์, 2544; บรรเทา อุทัยทัศน์, 2515) ควรมีการอบรมให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาแก่ครู (สุรางค์ศรี เผ่าสวัสดิ์, 2513; ผกาวรรณ แสงไทยทวีพร, 2531) และมีข้อเสนอในการปรับปรุงการเรียนการสอนเพศศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น (ผกาวรรณ แสงไทยทวีพร, 2531) ควรกำหนดลักษณะของผู้ที่จะสอนเพศศึกษา (ดวงฤทัย พงศ์ไพฑูรย์, 2544) เนื่องจากครูถือว่าเป็นสื่อบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้ ทัศนคติ การพูดคุย และการสอนเรื่องเพศศึกษา (ดวงฤทัย พงศ์ไพฑูรย์, 2544)

การจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาในสถานศึกษานั้นเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งสอดคล้องกับจุดเน้น/นโยบาย วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา โดยการพิจารณาร่วมกันของผู้บริหารในสถานศึกษา หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา/ครูใหญ่ รองผู้อำนวยการ/ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายต่าง ๆ หัวหน้าสาระการเรียนรู้ ครูผู้สอน เป็นต้น ผู้นำหรือผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานต่าง ๆ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการทำงาน บทบาทของผู้บริหารมีหลายประการ

ได้แก่ การนิเทศการสอน สร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู เป็นต้น และครูผู้สอนเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ กระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา เพราะจะส่งผลถึงประสิทธิภาพการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศ มีความเจริญ มีการพัฒนาในเรื่องต่าง ๆ มีความหนาแน่นของประชากร มีปัจจัยเสี่ยงเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศสูง เช่น มีสถานบันเทิงมากมายหลายรูปแบบ อาจทำให้เกิดการมั่วสุม การดื่มสุรา การเสพยาเสพติด เป็นต้น เพราะฉะนั้นผู้ศึกษาจึงศึกษาเรื่องดังกล่าวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาครูผู้สอนเพศศึกษาในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตในการศึกษา

ด้านเนื้อหา คือ ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อความจำเป็นและแนวทางการพัฒนาครูผู้สอนเพศศึกษาในสถานศึกษา และศึกษาแนวทางการพัฒนาครูผู้สอนเพศศึกษาในสถานศึกษา

ด้านประชากร ครูผู้สอนเพศศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งเป็น (1) ผู้บริหารในสถานศึกษา คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา/ครูใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายต่าง ๆ / รองผู้อำนวยการ และหัวหน้าสาระการเรียนรู้ และ (2) ครูผู้สอนในสถานศึกษา ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2548 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร (สพท. กทม.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ครูผู้สอนเพศศึกษา หมายถึง ครูทุกคนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร (สพท.กทม.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ โดยแบ่งเป็น ผู้บริหารและครูผู้สอน

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา/ครูใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายต่าง ๆ /รองผู้อำนวยการ และหัวหน้าหมวดสาระการเรียนรู้ ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2548 ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร (สพท. กทม.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ

ครูผู้สอน หมายถึง ครูที่มีหน้าที่ในการสอนหรือครูที่มีได้เป็นผู้บริหารในสถานศึกษา (ผู้อำนวยการสถานศึกษา/ครูใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายต่าง ๆ/รองผู้อำนวยการ และหัวหน้าหมวดสาระการเรียนรู้) ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2548 ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร (สพท.กทม.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ

สภาพการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาในสถานศึกษา หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเพศศึกษาในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ลักษณะการสอนเพศศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ การจัดกิจกรรมเรียนรู้เพศศึกษาทั้งในและนอกห้องเรียน และการพัฒนาครูผู้สอนเพศศึกษาในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนของสถานศึกษาในการพัฒนาครูและสนับสนุน/ช่วยเหลือในการจัดทำ/จัดซื้อ/จัดหาสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา และรูปแบบ/วิธีการที่สถานศึกษามีการพัฒนาครูผู้สอนเพศศึกษาดังแต่ปี 2544-ปัจจุบัน

การพัฒนาครูผู้สอนเพศศึกษา หมายถึง รูปแบบ/วิธีการเสริมสร้างความรู้และประสบการณ์แก่ครูผู้สอนเพศศึกษา ได้แก่ การอบรม การศึกษาดูงาน การนิเทศการสอน การศึกษาต่อ การประชุมกลุ่ม การเสวนา การประชุมชี้แจง การประชุมเชิงปฏิบัติการ

สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร (สพท.กทม.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ ที่มีการจัดการเรียนการสอนช่วงชั้นการเรียนรู้ที่ 1 (ประถมศึกษาปีที่ 1-3) และช่วงชั้นการเรียนรู้ที่ 2 (ประถมศึกษาปีที่ 4-6)

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

1. ได้ทราบถึงสภาพในการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาในสถานศึกษาระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน
2. ได้ทราบถึงสภาพการพัฒนาครูผู้สอนเพศศึกษาในสถานศึกษาระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน
3. ได้ข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูผู้สอนเพศศึกษาทั้งด้านความรู้ เทคนิค/
ทักษะและทัศนคติ